

HET LOON VAN DE BELGEN

CREATIE
EN SPREIDING
VAN DE RIJKDOM
IN BELGIË





Inleiding	5
België en zijn “taart”	8
Productieve investering in België	11
De verdeling van de “taart”	13
Productiviteit en loon	16
Concurrentievermogen en tewerkstelling: een “buitenkanseffect” voor kapitalisten	18
Een beetje “fictiebeleid”	20
Conclusie	21

Elk jaar opnieuw doet de bank Credit Suisse dezelfde vaststelling in haar verslagen over de evolutie van de verdeling van de rijkdom (het vermogen) in de wereld: de economische ongelijkheden nemen toe. In 2017 bezat de armste 70% van de wereldbevolking 2,7% van de totale rijkdom, terwijl de rijkste 0,7% van diezelfde bevolking 45,9% in zijn bezit had. En als we het spectrum uitbreiden tot de 9% rijksten van de wereldbevolking, merken we dat deze sociale klasse 85,6% van het globale vermogen¹ in handen heeft. Met het oog op deze structuur van wereldwijde ongelijkheid zei de voormalige Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz enkele jaren geleden dat als je de 85 rijkste mensen ter wereld op een bus zou zetten, die bus een vermogen zou bevatten dat overeenkomt met dat van de armste helft van de mensheid.

Deze groeiende economische ongelijkheid, die grotendeels de sociale, culturele en politieke ongelijkheden bepaalt, is geen toeval. Ze is het belangrijkste gevolg van de intrede van een cyclus van het kapitalisme waarnaar meestal wordt verwezen met woorden als «financialisering» of «financieel kapitaal». Die cyclus is begonnen in de 19e eeuw en bereikt nu zijn volle potentieel. De ontwikkeling heeft niets te maken met een “op hol geslagen” of “excessief” kapitalisme, zoals wel eens gezegd werd tijdens de crisis van 2008. Integendeel, het is de essentie² ervan.

1. Crédit Suisse, World Wealth Databook, 2017.

2. Henri Houben, *Le monde malade de la finance* ?, Charleroi, Couleur livres, 2017.

“Alle mensen hebben dezelfde rechten [...] Maar van die mensen, zijn er die meer macht hebben dan anderen. Dat is ongelijkheid.”

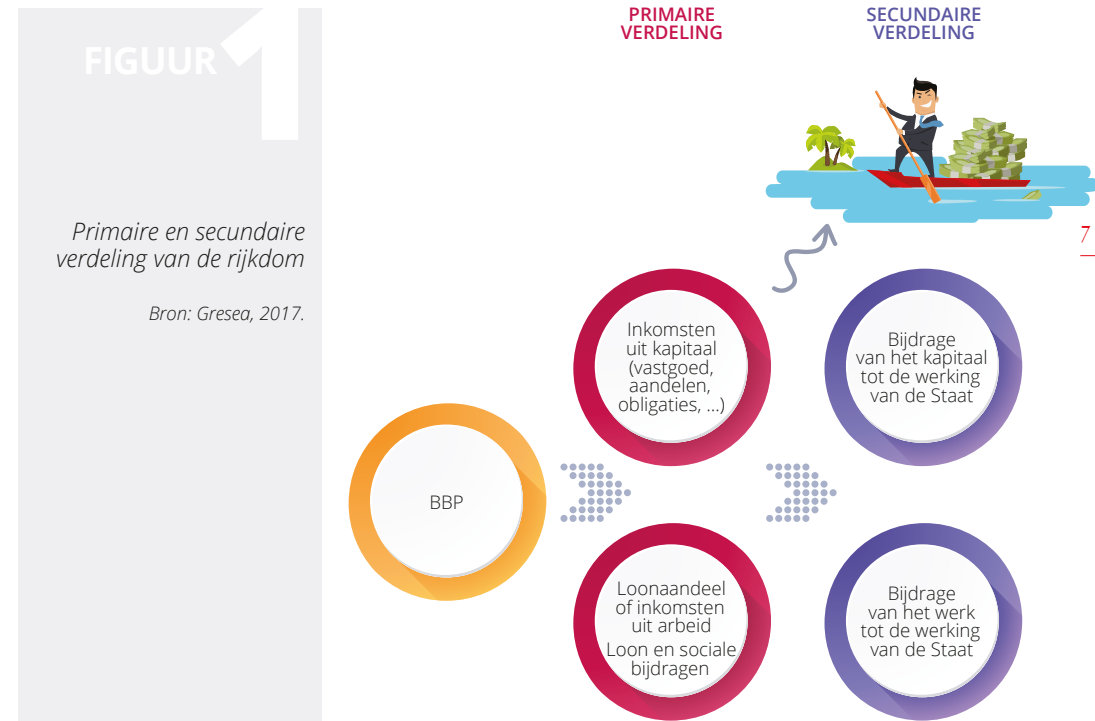
Aimé Césaire, 1964.

Deze overheersing van het financiële kapitaal werd in de jaren 1980 nog versterkt door de liberalisering van de kapitaalstromen, die bewust door de politieke overheden in het Westen werd doorgevoerd en die eerder al door het Internationaal Monetair Fonds en het structurele aanpassingsbeleid aan de Zuiderse landen werd opgelegd. Later werd die overheersing verfraaid met een misleidend discours over corporate governance op basis van het dogma van de almachtige aandeelhouder.

Als gevolg daarvan wordt het financiële kapitaal gekenmerkt door een rendementseis op het eigen kapitaal — het kapitaal dat de kapitalisten in de bedrijven investeren — die volledig losstaat van de groei van die bedrijven en dus van de economie in het algemeen. Bovendien beoogt financieel kapitaal niet alleen economische groei. Het kan inderdaad inflatie veroorzaken. En inflatie kan de waarde van kapitaal verminderen. Financieel kapitaal is dus in de eerste plaats gericht op de rentabiliteit van de investering, ongeacht wat er wordt geproduceerd, hoe het wordt geproduceerd en vooral onder welke voorwaarde(n) de productie plaatsvindt! Het gaat om het louter cumuleren of, om de woorden van de Franse econoom Michel Husson te gebruiken, “zuiver kapitalisme”³. In West-Europa is een van de gevolgen van dat “zuiver kapitalisme” dat de monetaire rijkdom minder snel groeit dan in het verleden. De crisis van 2008 en de daaropvolgende bezuinigingsmaatregelen hadden gevolgen voor de zogenaamde **creatie van toegevoegde waarde (TW)**. Dat is het verschil tussen de omzet van een onderneming en de kosten van de goederen en diensten die nodig waren om die te realiseren (en die de omzet van een andere onderneming vormen). De som van de toegevoegde waarden van alle bedrijven, administraties en organisaties van een land vormt het bruto binnenlands product (**BBP**)⁴. Sinds de jaren 1930 is het BBP de belangrijkste indicator voor de economische groei van een land. Deze toegevoegde waarde die een jaar lang door de werknemers in een land wordt geproduceerd, wordt dan verdeeld onder diegenen die ze hebben geproduceerd, de werknemers en een parasitair element dat kapitaal wordt genoemd.

Deze eerste stap, die we in dit document zullen bestuderen, wordt **de primaire verdeling van de rijkdom genoemd (figuur 1)**. In een tweede stap heft de Staat een belasting op de inkomsten uit arbeid en soms ook op de inkomsten uit kapitaal. Het gaat dan om **de herverdeling van de rijkdom of de secundaire verdeling van de rijkdom**. Deze tweede stap wordt hier niet besproken.

Alvorens verder te gaan, is het nuttig om de grenzen van het BBP te verduidelijken. Het is inderdaad een indicator van de monetaire welvaartschepping in een land. Het maakt niet uit of deze wel of niet gunstig is voor de levensomstandigheden van de mensen.

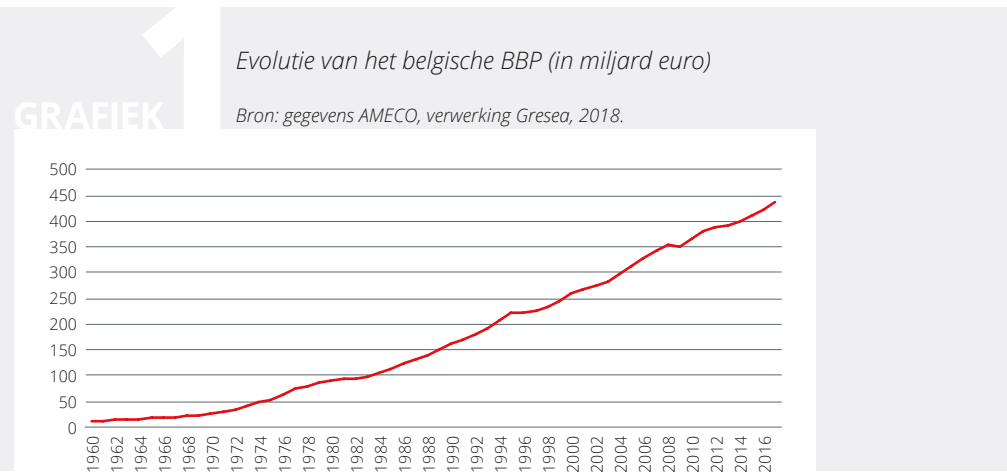


3. Michel Husson, *Un pur capitalisme*, éditions Page Deux, 2008.

4. De staatsboekhouding, waarvan het BBP de belangrijkste indicator is, is in 1934 in de Verenigde Staten ontstaan. Het was econoom Simon Kuznets die op verzoek van het Amerikaanse Congres de boekhouding voor de Verenigde Staten creëerde om de gevolgen van de economische crisis van die tijd te meten.

België en zijn “taart”

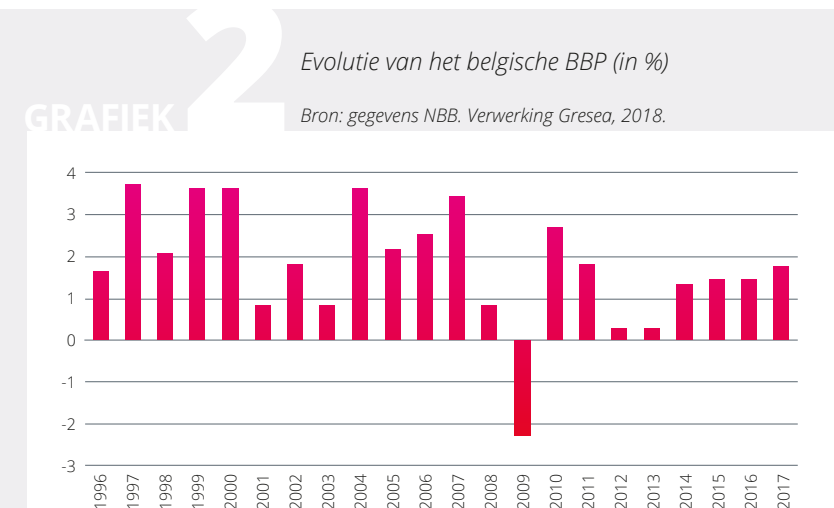
In tegenstelling tot andere Europese landen in het Zuiden of Oosten bleef het Belgische BBP over het algemeen toenemen, ondanks de financiële crisis van 2008 (**grafiek 1**).



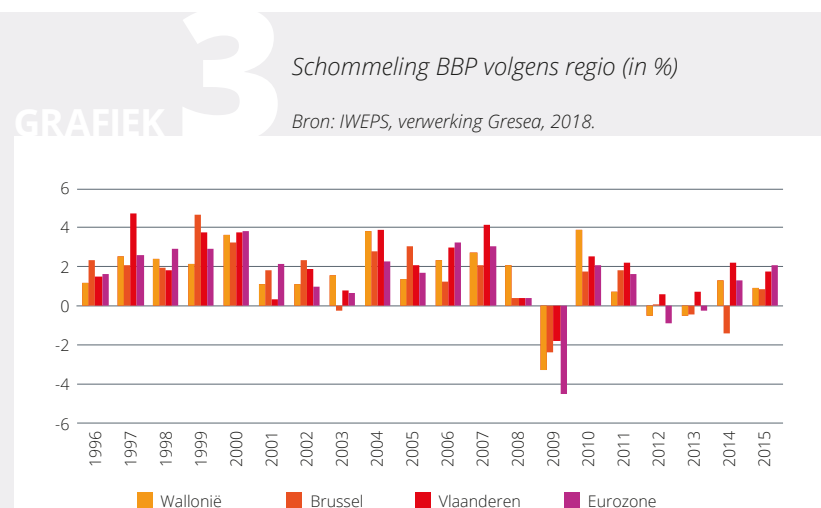
Als we de situatie nader bekijken (**grafiek 2**), merken we echter dat er een “voor” en een “na” 2008 is. Na een aanzienlijke daling in 2009 is de groei van het BBP gedurende twee jaar (2010 en 2011) weer aangetrokken, voornamelijk dankzij de overheidsuitgaven en maatregelen zoals de economische werkloosheid, die de schok van de crisis hebben helpen opvangen. Ter herinnering: in 2010 en 2011 heeft België een federale regering. Het door de Europese instellingen aanbevolen begrotings- en loonmatigingsbeleid wordt dus niet uitgevoerd. De regeringen van Di Rupo, en daarna die van Michel in het bijzonder, gaan vanaf 2012 geleidelijk aan de fundamenteën van de Sociale Staat van België in vraag stellen. De regering Michel is als dusdanig de zwaarste geweest die België sinds de jaren 1980 heeft gekend. Naast een indexsprong (2015) is er sinds het begin van de legislatuur een opeenvolging van structurele hervormingen, waaronder de vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen in het kader van de Tax Shift (2015), de hervorming van de arbeidsmarkt (de wet Peeters in 2017), de aanscherping van de wet op het concurrentievermogen (2018) en, meer recent, de pensioenhervorming. Deze verschillende

maatregelen van de regering Michel hebben alle gemeen dat ze op korte of lange termijn het netto en/of gesocialiseerde loon van de Belgen en dus de primaire vermogensverdeling in België wijzigen. We komen hier later op terug.

Volgens de voorstanders van het competitiviteitsdogma moet het blokkeren van lonen en overheidsuitgaven het mogelijk maken om goedkopere goederen te produceren die beter in het buitenland kunnen worden verkocht. Later, als de Belgische bedrijven meer in het buitenland verkopen, zullen ze nieuwe werknemers in dienst nemen en zal de loonkost stijgen. Deze redenering levert echter een groot probleem op: als, zoals vandaag in Europa, alle landen dit beleid van blokkering van lonen en overheidsuitgaven voeren, wie kan er dan nog kopen? Tot slot, als de overheid minder uitgeeft, de lonen worden bevroren en bedrijven niet meer in het buitenland verkopen, daalt de economische activiteit en groeit het BBP minder snel. **De gemiddelde groei van het BBP bedroeg tussen 1996 en 2008 nog 2,3%, maar tussen 2009 en 2017 is die gedaald tot 0,9% (grafiek 2).**



Het Vlaamse Gewest werd net als de twee andere gewesten sterk getroffen door de crisis van 2008 (**grafiek 3**), maar kon zich sneller herstellen. Dat is vooral te danken aan de grotere internationalisering van de Vlaamse economie, die zo beter kon profiteren van de opleving van de wereldwijde groei vanaf 2012-2013, in tegenstelling tot Brussel en Wallonië. Dat verschil tussen Wallonië en Vlaanderen wordt verklaard door de economische en sociale geschiedenis van deze twee gewesten sinds het interbellum. De Belgische bourgeoisie, voornamelijk Franstalig, gaf al in een zeer vroeg stadium de voorkeur aan financiële inkomsten tegenover industriële investeringen, via de geleidelijke verkoop van haar participaties in de Waalse industrie. Zo kwam die stilaan onder buitenlandse controle of werd die opgedoekt. Naarmate de herstructurering vorderde, werden de belangrijkste industriële bolwerken geherstructureerd (ArcelorMittal) of zelfs gesloten (Caterpillar). Anderzijds maakte Vlaanderen, bij gebrek aan een regionale bourgeoisie in het begin van de 20e eeuw, al heel vlug de keuze om multinationale ondernemingen aan te trekken en kmo-netwerken te ontwikkelen. Die kmo's waren groter dan die in Wallonië en vooral beter verbonden met de internationale markten. De haven van Antwerpen speelde uiteraard een cruciale rol in deze strategie van economische ontwikkeling. Hoewel Vlaanderen door deze manier van ontwikkelen sterk afhankelijk wordt van de wereldeconomie, kan deze regio momenteel wel meer profiteren van de wereldwijde economische groei⁵ dan Wallonië.



5. Zie ter zake Bruno Bauraind, *Multinationales : la dépendance belge (Multinationals, de afhankelijkheid van België)*, 2017. Artikel beschikbaar op: <http://www.econospheres.be/Multinationales-du-21eme-siecle>.

De Belgische taart groeit langzamer dan in de periode voor 2008. De toekomst zal ons vertellen of deze economische stagnatie conjunctureel (tijdelijk) is, zoals sommigen beweren, dan wel of België een proces van economische stagnatie op lange termijn is begonnen, zoals Japan. Voor België zal dat voornamelijk afhangen van de Duitse economie. Onze bedrijven zijn immers nauw verbonden met de export van de Duitse bedrijven. Als zij in de toekomst minder zullen exporteren, zal dat noodzakelijkerwijs ten koste gaan van de economische activiteit in België. In deze context kan worden gesteld dat zonder een ambitieus beleid dat publieke of sociale investeringen aanmoedigt, een aanzienlijk risico bestaat dat de economische stagnatie zal aanhouden.

Productieve investering in België

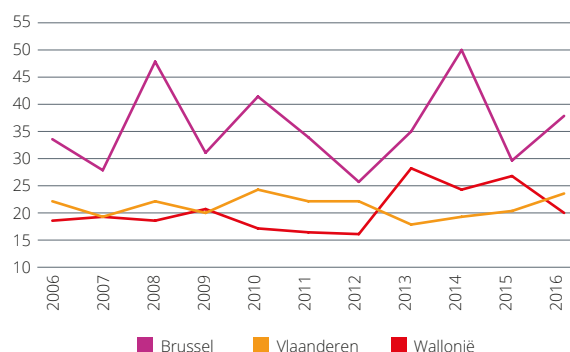
In het algemeen lijdt de economie van de Europese Unie (EU) onder een gebrek aan productieve investering door de particuliere sector. Dat maakt van de EU sinds 2008 een gebied van "lage economische druk". Deze situatie is enerzijds het gevolg van de effecten van de crisis van 2008 en anderzijds van het bezuinigingsbeleid⁶ dat de consumptie in Europa afremt en bedrijven niet aanzet tot investeringen. België is nog niet het slechtst af. Maar zoals uit **grafiek 4** blijkt, is de realiteit in elke regio anders. Het Brussels Gewest moet hier afzonderlijk worden beschouwd. Het feit dat veel bedrijven hun hoofdzetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben, vertekent de statistieken. Investeringen in andere regio's worden geregistreerd in Brussel. De twee andere regio's van het land liggen daarentegen eerder wat boven het Europese gemiddelde (tussen 15 en 20% van de bruto toegevoegde waarde), maar vertonen twee verschillende trends. Sinds 2013 kende Vlaanderen een opleving van de productieve investeringen op haar grondgebied. Zoals hierboven uiteengezet, exporteren Vlaamse bedrijven meer naar het buitenland. Zij hebben dus meer geïnvesteerd om in te spelen op de internationale groei buiten de EU. Anderzijds werden in Wallonië verschillende grote exportbedrijven (Caterpillar, ArcelorMittal, Saint-Gobain, AGC, enz.) gesloten of geherstructureerd. Bovendien is de Waalse economie meer gericht op de Europese Unie en de buurlanden dan de Vlaamse.

6. "Bezuinigingsbeleid" verwijst naar een autoritair opgelegd beleid van besparingen.

GRAFIEK 4

Aandeel van de productieve investeringen in de bruto TW per regio (in %)

Bron: Afin-a, verwerking Gresea, 2018.



Toch is België nog altijd een rijk land. Eveneens volgens het rapport van Credit Suisse, waarvan niet direct een marxistische inslag verwacht wordt, staat **België op de 7e plaats van de rijkste landen ter wereld in termen van vermogen**⁷. Deze classificatie geldt uiteraard niet voor alle Belgen... De vraag die vandaag rijst, is dus niet alleen die van de groei van het BBP, maar ook, en vooral, die van de verdeling van de rijkdom. Het is trouwens op dat vlak dat de Europese en Belgische oligarchieën besloten hebben om strijd te voeren.

7. Crédit Suisse, *World Wealth Report 2017*, <https://www.mers.be/FILES/credit.pdf>.

De verdeling van de “taart”

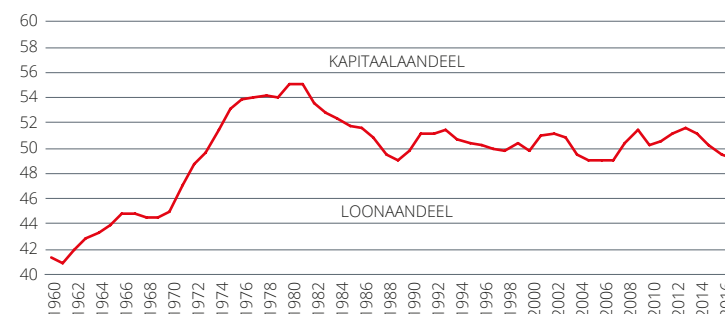
Al blijft België een van de rijkste landen ter wereld, toch groeit die rijkdom minder snel dan voorheen. In deze context is het belangrijk om de verdeling van het BBP tussen inkomsten uit kapitaal en uit arbeid in vraag te stellen, wat economen de primaire welvaartsverdeling noemen. Het loonaandeel telt de lonen bij elkaar op (inclusief sociale bijdragen en bedrijfsvoorheffing)⁸.

In **grafiek 5** is het gedeelte onder de curve het % van het BBP dat aan de Belgische werknemers toekomt. Het totale inkomen van de werknemers in België varieert van een laag punt van 41% in 1961 tot een hoog punt van 55,1% in 1980. In 2017 ontvangen de Belgische werknemers 49,2% van de rijkdom die zij creëren. De zone onder de curve verwijst naar het aandeel van het BBP dat toekomt aan de eigenaars, in de vorm van aandelen (dividenden), obligaties of vastgoedinkomsten.

GRAFIEK 5

Loonaandeel in het BBP (in %)

Bron: gegevens Ameco, verwerking Gresea, 2018.



8. Het loonaandeel kan op verschillende manieren worden berekend, afhankelijk van de gekozen noemer (BBP of bruto toegevoegde waarde) en van het feit of een deel van het inkomen van de zelfstandigen al dan niet in de lonen is opgenomen. In deze studie kozen we ervoor om het aandeel van de lonen in het BBP te berekenen en de inkomens van de zelfstandigen van de teller (lonen) uit te sluiten. Deze keuze verandert niets aan de evolutie van de curve, maar kan de hoogte ervan met 3 of 4% wijzigen. Voor liefhebbers van statistieken, zie Philippe Askenazy, *Partage de la valeur ajoutée et rentabilité du capital en France et aux États-Unis : une réévaluation*, Économie et statistique, 2003.

Wat het loonaandeel ons vertelt

Het loonaandeel is geen indicator van de “levensstandaard van de werknemers”. Het kan bijvoorbeeld toenemen door de daling van het BBP. Dat is wat we zien in 2008-2009. De stijging van het loonaandeel op dat moment heeft minder te maken met de loonstijging dan met de daling van het BBP. Als de grootte van de taart minder snel toeneemt dan de lonen, nemen de lonen een groter deel in beslag. Dat is bijna altijd het geval tijdens een economische crisis. Bedrijven hebben immers tijd nodig om te herstructureren en dus om werknemers te ontslaan. Hetzelfde geldt voor het loonmatigingsbeleid, dat pas vanaf 2010-2011 in Europa zal worden toegepast.

De stijging van het loonaandeel kan ook slechts een deel van de werknemers ten goede komen als bijvoorbeeld de inkomens van de meer gegoede werknemers sterker stijgen dan die van de armste. Als het loonaandeel geen indicator is voor de levensstandaard van de werknemers, wat kan deze indicator dan verklaren?

Het loonaandeel is in de eerste plaats een indicator van de “economische macht” van de

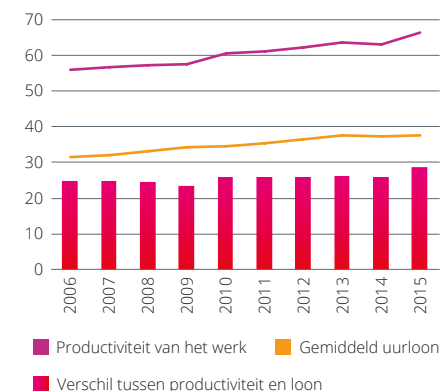
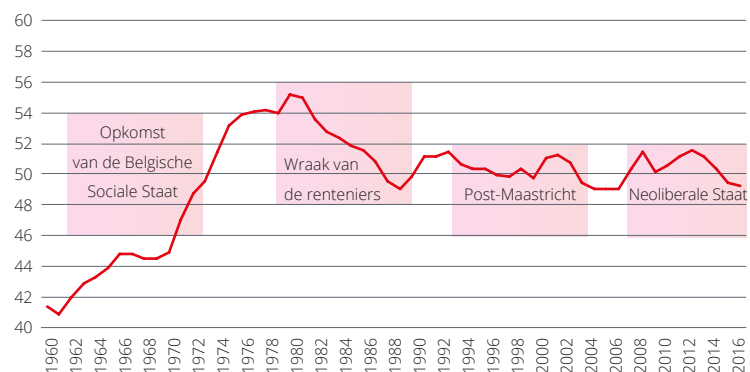
werknemers. Een stijging van het loonaandeel betekent immers dat de werknemers een steeds groter deel herwinnen van de rijkdom die zij hebben geproduceerd, in de vorm van lonen of sociale bijdragen. Zij zijn dan minder afhankelijk van de kapitalisten om te investeren in bijvoorbeeld gezondheidszorg of pensioenen. Anderzijds versterkt de daling van het loonaandeel automatisch het aandeel van de kapitaalinkomsten. Aandeelhouders en bedrijfsleiders hebben dan steeds meer macht over de maatschappij, bijvoorbeeld over geprivatiseerde ziekenhuizen of gefinancierde pensioenen.

Het loonaandeel is ook een indicator van de macro-economische ongelijkheden.

Zoals de Franse econoom Thomas Piketty duidelijk heeft aangetoond, zijn we meer ongelijk op het vlak van kapitaal dan van arbeid. Om de eenvoudige reden dat de overgrote meerderheid van de Belgen een loon ontvangt en ervan leeft, terwijl slechts een minderheid een inkomen uit kapitaal ontvangt. Het feit dat het aandeel van het kapitaal toeneemt, verwijst naar een samenleving waar de economische ongelijkheden toenemen.

Sinds de jaren 1960 kunnen we vier historische periodes onderscheiden op het vlak van vermogensverdeling in België (**grafiek 6**). In de eerste plaats de periode van 1960 tot 1981 die, hoewel er tot 1974 bijna geen werkloosheid bestond, gekenmerkt wordt door de **“opkomst van de Belgische Sociale Staat”**. Dankzij de kracht van de sociale beweging, de gezamenlijke ontwikkeling van de collectieve onderhandelingen en de sociale zekerheid, en de aanstelling van werknemers aan het hoofd van bedrijven, neemt het aandeel van de lonen sterk toe. De tweede periode, die loopt van 1981 tot 1989, zien we **“de wraak van de renteniers”** in België. In een internationale context die gekenmerkt wordt door de komst aan de macht van de neoliberalen (Reagan, Thatcher), zullen de regeringen Maertens-Gol in België bezuinigingsmaatregelen (twee indexsprongen) doorvoeren om het Belgische concurrentievermogen te versterken. Dan al wil men *“een gunstiger ondernemings-klimaat herstellen”*⁹. De derde periode, de periode **post-Maastricht** loopt van 1990 tot 2013 en wordt gekenmerkt door een relatieve stagnatie van het Belgische loonaandeel, op iets meer dan 50% van het BBP. Deze stagnatie betekent niet dat de situatie van de Belgische werknemers in deze periode niet is verslechterd. Zoals we in de kadertekst hierboven hebben gezien, daalt het Belgische BBP voor de jaren 2008-2009. De lonen of “koopkracht” zelf zijn in deze twee jaar misschien niet gestegen, maar wel hun aandeel in een dalend BBP. Tijdens een economische crisis vinden de loonaanpassingen altijd met vertraging plaats. Herstructurering van bedrijven vergt immers tijd. Ten slotte zullen vanaf 2013 de effecten van het bezuinigingsbeleid van de regering-Di-Rupo en met name Michel, vanaf 2014, een impact hebben op het aandeel van de lonen. De indexsprong van 2015 is trouwens gemakkelijk te herkennen op de curve. Aangezien het BBP in deze periode is blijven groeien (**grafiek 2**), zelfs minder snel dan in het verleden, betekent dit dat **het beleid van de huidige regering heeft bijgedragen tot de overdracht van vermogen van de werknemers naar de kapitaalbezitters. De bedoeling is dus niet, zoals we vaak horen, geld te besparen om een oplossing te vinden voor de “crisis” of banen te creëren, maar wel om rijkdom te verdelen onder de kapitalisten.** De vraag is nu of deze daling conjunctureel is of dat we, net als in de jaren tachtig, weer “een stap terug zetten”. Als dat het geval is, zullen we in deze vierde periode getuige zijn van **de versterking van de “Neoliberale Staat in België”**.

9. Voor meer informatie over deze periode, lees Gabriel Maissin, *La Belgique sur le sentier du néolibéralisme. Profil d'une politique économique (België op het pad van het neoliberalisme. Profiel van een economisch beleid)*, 2012. Artikel beschikbaar op Éconosphères: http://www.econospheres.be/La-Belgique-sur-le-sentier-du#outil_sommaire_1.



Productiviteit en loon

16

Er zijn twee eenvoudige regels in de economie. De eerste wordt bevestigd door alle klassieke economen, van Adam Smith, over Karl Marx, tot David Ricardo. Deze regel stelt dat **alleen werk, waarden creëert, door het omvormen van de natuur**. De tweede principe stelt dat **in een kapitalistische economie het loon nooit de door de werknemer gecreëerde rijkdom dekt**, anders wordt het kapitaal niet meer vergoed (grafiek 5). Als de lonen sneller stijgen dan de arbeidsproductiviteit¹⁰, neemt het aandeel van de lonen dus toe. Dat betekent dat een groter deel van de door de werknemers gecreëerde rijkdom naar hen gaat. Omgekeerd, wanneer de lonen trager stijgen dan de productiviteit, daalt het aandeel van de lonen en stijgt het aandeel van de winst. Met andere woorden, de werknemers krijgen een kleiner deel van de rijkdom die zij produceren¹¹.

10. Verhouding tussen de geproduceerde hoeveelheid en de daarvoor gebruikte middelen. In het algemeen wordt *a priori* een arbeidsproductiviteit berekend, nl. de verhouding tussen de geproduceerde hoeveelheid of de werkelijke toegevoegde waarde (exclusief inflatie) en het aantal mensen dat nodig is voor deze productie (of het aantal gewerkte uren).

11. Savage, R. en Husson, M., *Salaire et compétitivité*, Charleroi, Couleur livres, 2013.

Zoals blijkt uit de paarse curve in **grafiek 7**, is de arbeidsproductiviteit per uur, die verwijst naar de toegevoegde waarde per gewerkt uur, sinds 2006 gestaag toegenomen. Terwijl de “gemiddelde Belgische werknemer”¹² in 2006 € 56 per gewerkt uur produceerde, bedraagt zijn rijkdomproductie € 66,6 in 2015. De gele curve toont aan dat ook het gemiddelde uurloon is gestegen van € 31,5 in 2006 naar € 37,5 in 2015. Deze grafiek bevestigt dus dat **de Belgische werknemer slechts een deel ontvangt van de extra rijkdom die hij produceert**. De gele curve is altijd lager dan de paarse. Het derde deel van de grafiek, de rode balken, toont de evolutie van het verschil tussen productiviteit (paarse curve) en uurloon (gele curve). Uit dit derde deel blijkt dat de kloof vanaf 2015 groter wordt ten koste van het loon. De arbeidsproductiviteit groeit sneller dan de lonen. Dat is vooral het gevolg van de indexsprong, maar ook van de loonstop waartoe de regering Di Rupo eerder had besloten en de toenemende beperking op de collectieve loononderhandelingen.

17

12. Voor het gemak gebruiken we hier een gemiddelde. Het is duidelijk dat er ongelijkheden tussen de werknemers bestaan en dat dit “gemiddelde loon” ver verwijderd is van de realiteit waarmee een meerderheid van de werknemers in België wordt geconfronteerd

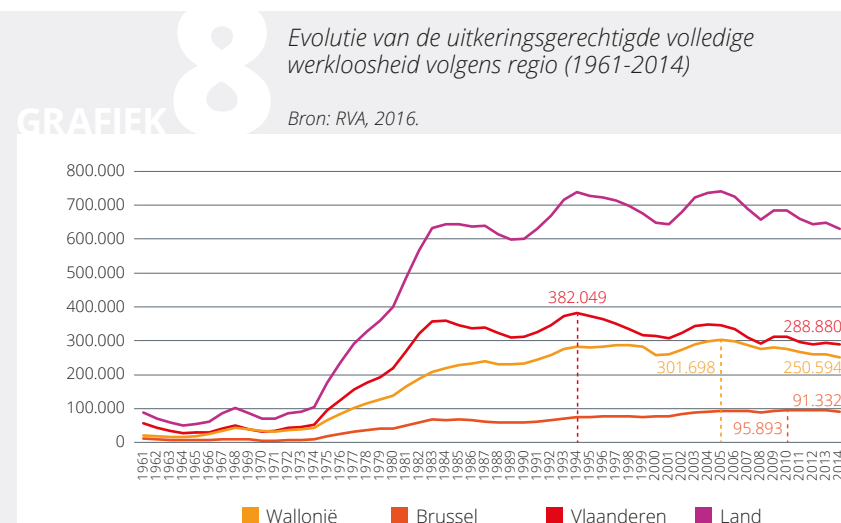
18

Zoals twee Belgische sociologen, Esteban Martinez en Marc Zune, verklaren: *“om de werkgelegenheid te meten, wordt over het algemeen rekening gehouden met twee cijfers: de werkloosheidsgraad, die de verhouding is tussen het aantal werklozen en de beroepsbevolking, en de werkgelegenheidsgraad, die het aantal werkenden als percentage van de beroepsbevolking aangeeft”*¹³. **Grafiek 8** hieronder toont de evolutie van het aantal werklozen in België sinds het begin van de jaren 1960. **Deze grafiek toont aan dat er geen bewezen verband bestaat tussen de daling van het loonaandeel en de daling van de werkloosheid.** In de jaren 1960 neemt het aandeel van de lonen toe maar is er bijna geen werkloosheid in België. Anderzijds zal de lage werkloosheid in deze periode de werknemers ten goede komen. Via hun organisaties zullen zij erin slagen een gunstig machtsverhouding op te bouwen ten opzichte van de werkgevers.

19

In de particuliere sector houdt de werkgelegenheid verband met de economische groei en de orderportefeuilles van de bedrijven, niet met het activerings- of concurrentiebeleid.

In de economie noemen we wat er al meer dan 40 jaar gebeurt het **“buitenkanseffect”**. Het is een overdracht van geld (een subsidie dus) van het publiek of de werknemers naar de eigenaars van bedrijven. Deze subsidie wordt gelegitimeerd door het feit dat dat geld zal worden gebruikt om banen te creëren. Alleen wordt dat geld uiteindelijk niet voor dat doel gebruikt, omdat de economische situatie dat niet toelaat. **Het creëren van banen wordt dan een “ongeloofwaardig excuus” om geld van de werknemers of de belastingbetalers over te maken aan de bedrijfseigenaren.**



Sinds 2014 heeft de regering Michel heel vaak gecommuniceerd over haar “successen” op het vlak van jobcreatie. Tussen april 2014 en januari 2017 steeg de werkgelegenheid in België volgens de RSZ inderdaad met 114.119 eenheden¹⁴. Zoals blijkt uit bovenstaande, heeft deze stijging niets te maken met de genomen maatregelen door de overheid. Het is vooral te danken aan het herstel van de economische groei.

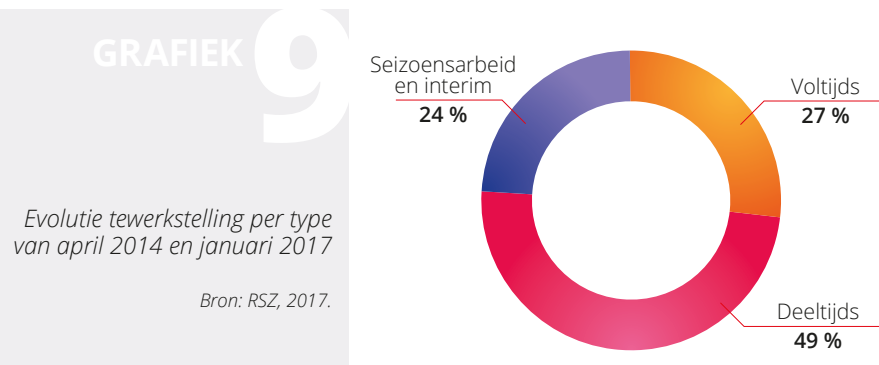
14. Chiffres de l'ONSS cités par la brochure de la campagne *Tam Tam* intitulée *Jobs, Jobs, Jobs oui... Mais lesquels ?*, disponible à l'adresse : <http://www.econospheres.be/JOB-JOB-JOB-oui-Mais-lesquels>

Een beetje “fictiebeleid”

In het fictiebeleidskader waartoe de huidige regering neigt, zou “succes” echter al snel in “misleiding” veranderen als we deze toename van de werkgelegenheid, tegen alle economische logica in, zouden toeschrijven aan het federale overheidsbeleid. Sinds 2014 heeft het bezuinigingsbeleid van de regering (vooral de indexsprong) bijgedragen tot de overheveling van ongeveer 1,9% van het Belgische BBP van lonen naar kapitaal (**grafiek 5**). In 2014 bedroeg het loonaandeel in het BBP 51,1%, terwijl het in 2017 slechts 49,2% bedroeg. Tegen de prijzen van 2017 komt 1,9% van het BBP overeen met ongeveer 8,3 miljard euro. Als het bezuinigingsbeleid, zoals de regering volhoudt, gericht is op “Jobs, Jobs, Jobs”, **dan heeft elke job die in die periode gecreëerd werd, de Belgische werknemers gemiddeld € 72.924 gekost** (8,3 miljard gedeeld door 114.119 jobs).

Dat is eerder duur betaald, zeker als je kijkt naar het soort baan waarvan er sprake is. **Grafiek 9** toont aan dat als de tewerkstelling toeneemt, dat op een slechte manier gebeurt, aangezien de voltijdse tewerkstelling tussen april 2014 en januari 2017 slechts 27% van de bijkomende jobs uitmaakt.

Dat is echt een heel hoge prijs voor een onzekere werkgelegenheid...



Conclusie

De economische ongelijkheden, die in België en in de andere Europese landen steeds groter worden tussen degenen die alleen van hun werk leven en degenen die een inkomen uit vermogen ontvangen, zijn verre van natuurlijk. Zij zijn het resultaat van politieke keuzes. Volgens de politici die dit bezuinigings- of concurrentiebeleid uitvoeren, moeten zij bedrijven aanmoedigen om te investeren en banen te creëren. In België zijn de productieve investeringen echter al bijna 40 jaar lang gestagneerd of gedaald en is de werkgelegenheid niet toegenomen. Hoewel deze beleidsmaatregelen economisch inefficiënt zijn, stellen ze de kapitaalbezitters in staat om hun macht over onze samenleving te vergroten door bijvoorbeeld een onderfinanciering van de sociale zekerheid te organiseren met het uiteindelijke doel ze te privatiseren. Integreren in de kapitalistische economie wat er nu aan ontsnapt, dat is het doel van het bezuinigingsbeleid.

In het licht van deze zware aanval op de lonen en de economische macht van de werknemers moet in de eerste plaats worden gesteld dat het loon niet alleen een inkomen is, maar ook een collectieve investering die de meerderheid van de Belgen in staat stelt om maatschappelijke keuzes te maken buiten de marktlogica en de rentabiliteitsnormen om. Hoe kunnen we ons ook maar een seconde lang inbeelden dat we rekening houden met sociale vraagstukken (vergrijzing, volksgezondheid, onderwijs, enz.) en milieukwesties (opwarming van de aarde, overconsumptie, recyclage, enz.) in een economie die alleen gericht is op de belangen en de waarden van een minderheid van kapitalisten? Dat is niet mogelijk... we moeten ook de legitimiteit van de collectieve loononderhandelingen bevestigen. Zij zijn het die maken dat de lonen een te bespreekbaar recht zijn en niet alleen een “marktnorm”. Het is trouwens grotendeels dankzij de collectieve loononderhandelingen en de automatische indexerende dat België vandaag nog steeds een van de minst ongelijke landen ter wereld is. Ook dat is verre van natuurlijk ...



© November 2018

Verantwoordelijke uitgever:

Hillal Sor

MWB-ABVV

rue de Namur 49

5000 Beez

www.ramdam.be